

Høringsnotat

Til høringsinstansene

Dato: 05.09.24

Høringsnotat - Fritidskort for Oslo kommune

1. Innledning

Deltagelse i fritidsaktivitet er viktig for barn og unge. Idretts-, kultur- og friluftaktivitet skaper tilhørighet og fellesskap, og fremmer sosiale ferdigheter og god helse. Det er arenaer å utfolde seg på for barn og unge, som skaper glede og mestringfølelse. Det er derfor viktig at alle barn og ungdommer har gode forutsetninger for å kunne delta i fritidsaktiviteter.

I Oslo er det mange barn og unge som ikke deltar i fritidsaktivitet. Det er flere grunner til det. For mange familier vil økonomi være et hinder for å melde på barna på aktivitetstilbud. Andre barrierer for deltagelse kan være transportbehov og avstand til aktivitet fra hjemmet, krav til foreldreengasjement, språkutfordringer og utfordringer med å finne frem til ønsket aktivitet.

Oslo kommune jobber nært sammen med frivilligheten og organisasjonslivet for å nå flest mulig barn og unge og legge til rette for økt deltagelse. Det er de seneste årene tatt ulike initiativ, som støtte til nabolagsklubber, støtte til frivillige organisasjoner som når ut til vanskeligstilte barn og unge, og ordninger i bydelene for å inkludere barn og unge som står uten et aktivitetstilbud.

Fordi årsakene til manglende deltagelse er sammensatte, er det behov for ulike tiltak og innsatser. Kommunen vil fortsette å jobbe nært sammen med idretten, kulturlivet, organisasjoner og frivillige aktører som er i kontakt med barn og unge om målrettede tiltak. I tillegg til de tiltakene som allerede er etablert og som det samarbeides om, vil byrådet innføre et fritidskort som en ny ordning for å bidra til at flere kan delta i fritidsaktivitet.

Et fritidskort vil ikke løse alle utfordringene knyttet til deltagelse og inkludering, men vil bidra til at flere familier enn i dag vil kunne melde på barna på aktiviteter. Fritidskortet må ses i sammenheng med andre tiltak i kommunal eller frivillig regi, slik som tilskudds- og utstyrslåneordninger. Fritidskortet skal ikke erstatte eller redusere noen av de andre ordningene, men komme i tillegg som en forsterket innsats for å hjelpe de familiene som har problemer med å dekke utgifter til fritidsaktiviteter.

Fritidskortordningen er rettet mot barnefamilier som ønsker å benytte seg av fritidsaktivitetstilbud, som organisert idretts- og sportsaktivitet, kunst-, kultur- og musikktilbud til barn og unge, og ulike friluftaktivitetstilbud. Byrådet ønsker å inkludere både etablerte idrettsforeninger og mindre tilbydere, som små musikkskoler, speiderforeninger, lokale judoklubber og lignende. Fritidskortet vil gi valgfrihet for foresatte og barn og unge, som selv kan velge og prioritere mellom ulike typer av aktiviteter.

Fritidskortet er ikke et opplevelseskort som kan benyttes til konserter, sportsarrangementer eller museer.

2. Erfaringer fra tidligere forsøk med fritidskort

Det er tidligere gjort forsøk med fritidskort og mange norske kommuner har innført en slik ordning på permanent basis. Mange kommuner deltok i den nasjonale forsøksordningen i perioden 2019-2022 med gode erfaringer. Kommunene kunne søke Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) om å delta i forsøksordningen, som var finansiert med statlige midler. Forsøket ble utformet som en ordning der alle barn og unge fra 6 år til fylte 18 år kunne få støtte til å dekke deltageravgifter i organiserte fritidsaktiviteter. Kommunene kunne selv bestemme hvordan den lokale fritidskortordningen skulle innrettes og organiseres, men med noen statlige føringer. Aktivitetene skulle ifølge Bufdir være faste, jevnlige og organiserte og gi mulighet for tilhørighet over tid.

Den statlige forsøksordningen ble evaluert av Institutt for samfunnsforskning i 2022. Viktige erfaringer er at fritidskortet har ført til tettere samarbeid og mer dialog mellom kommunene og tilbydere av fritidsaktivitet. Digitale løsninger har gitt kommunene bedre oversikt over tilbudet og fungert som en plattform for samarbeid, og komplettert eksisterende møteplasser. Erfaringer viste også at slike digitale plattformer, som i noen tilfeller inkluderer betalingsløsning, var tid- og ressurskrevende å anskaffe og implementere. Personvern kan gjøre det vanskelig å identifisere mulige brukere fra grupper av sårbare barn og unge.

Evalueringen viste at digitale plattformer i seg selv kan være en barriere for deltagelse. Kommunene la derfor stor vekt på at ordningene skulle være enklest mulig å ta i bruk for foresatte. Den digitale plattformen kan imidlertid også være en mulighet for forbedret og mer effektiv kommunikasjon mellom kommunen og frivillig sektor. Evalueringen peker også på at det kan være sosiale forskjeller i hvordan ordningen treffer og at det har vært spesielt vanskelig å nå

ut til de som står utenfor organisert fritidsaktivitet. Godt samarbeid mellom ulike etater og tjenester som arbeider tett på målgruppen er derfor sentralt. Tydelige målsettinger og god informasjon om tilbudet er også viktig for å nå målgruppen.

Erfaringene fra den statlige forsøksordningen og fra de kommunene som har innført fritidskort på fast basis, er relevant kunnskap å ta med seg når Oslo kommune utreder fritidskortordning.

3. Rammer og innretning for fritidskort i Oslo kommune

Målet med innføring av fritidskortet i Oslo kommune vil være å bidra til at alle barn og unge, uavhengig av foreldrenes inntekt, kan delta på fritidsaktivitet. Byrådet vil innføre en fritidskortordning som er byomfattende og som prioriterer familier med størst behov, det vil si lavinntektsfamilier og et bredere lag av familier med ordinære lønnsinntekter som kan ha problemer med å dekke utgifter til fritidsaktiviteter. Det vil bli lagt vekt på at ordningen er enkel å bruke for foresatte og enkel å administrere for kommunen og de som tilbyder fritidsaktiviteter.

Ordningen skal være et supplement til og må ses i sammenheng med eksisterende tiltak. Det vil derfor være viktig med god dialog mellom kommunen og frivilligheten, og mellom kommunens ulike virksomheter slik at tiltakene er godt koordinert og kan virke sammen med allerede eksisterende tiltak.

3.1 Innretning

Fritidskortordningen foreslås i utgangspunktet innrettet slik at den omfatter barn og unge i alderen 6-19 år. Det foreslås at ordningen skal være byomfattende, med differensierte satser avhengig av husholdningenes inntekt for å nå familiene med størst behov. Ordningen har en begrenset økonomisk ramme.

Det foreslås å differensiere ordningen i tre inntektsnivåer: lavinntekt, mellominntekt og høyinntekt. Satsene settes høyere for lavinnteksthusholdninger enn for mellominnteksthusholdninger. På denne måte vil husholdninger med lav inntekt bli prioritert, samtidig som ordningen også tilgodeser husholdninger med ordinære lønnsinntekter.

Ordningen vurderes også differensiert etter alder. Satsene foreslås å settes høyere for unge enn for barn. Begrunnelsen for det er at prisene på aktivitetstilbudene ofte er høyere for den eldre målgruppen. Ifølge en undersøkelse fra Norges Idrettsforbund (NIF) koster det gjennomsnittlig 3 600 kr i året for en 9-åring å drive idrett, mens gjennomsnittlig kostnad for en 15-åring er 9600 kr (NIF 2020). Frafallet fra organisert fritidsaktivitet er også større blant tenåringer enn blant de yngre.

Det er lagt opp til en økonomisk ramme på 100 mill. årlig for fritidskortordningen. Det er usikkert hvor mange barn og unge som vil benytte seg av en slik ordning. Det vil blant annet være

avhengig av hvor godt kjent den blir blant målgruppen og hvor enkel den blir å bruke. Det er et mål at flest mulig skal benytte seg av ordningen.

Tabellen nedenfor illustrerer hvordan byrådet planlegger å differensiere satsene etter inntekt og alder. For lavinntektshusholdninger settes satsen for unge høyt, mens den settes middels høyt for barn. I mellominntektshusholdningene settes satsen for unge middels høyt og lavere for barn. Satsene for høyinntektsgruppen forslås satt til null, dvs. at denne gruppen faller utenfor ordningen. Begrunnelsen for det er at ordningen har en begrenset økonomisk ramme som skal målrettes mot familiene med størst behov. Selv om satsene differensieres etter alderstrinn, er det viktig at satsene er høye nok til at det økonomiske bidraget monner for familiene.

	Barn	Unge	
Lavinntektshusholdninger Inntekt <800.000	Middels	Høy	Satser
Mellominntektshusholdninger Inntekt <1.300.000 og >800.000	Lav	Middels	Satser
Høyinntektshusholdninger Inntekt >1.300.000	Null	Null	Satser

Byrådsavdeling for sosiale tjenester ønsker tilbakemeldinger i høringsrunden på hvilke alderstrinn som bør være definert som hhv. barn og unge og hvilke alderstrinn som eventuelt ikke bør være omfattet av ordningen. Det er også ønskelig med tilbakemelding på hva som anses som nødvendige minimumssatser for at fritidskortet skal monne for familiene.

Med EUs definisjon av lavinntekt (60 % av medianinntekt eller lavere) vil lavinntekt i Oslo defineres som husholdningsinntekt under 800.000 (bruttoinntekt). Medianinntekten i Oslo er ca. 1.300.000. Middels husholdningsinntekt kan følgelig, i henhold til EUs definisjon, defineres som inntekt på mellom 800.000 og 1.300.000. Høyinntekt defineres da som en inntekt på 1.300.000 eller mer. Det kan også vurderes om medianinntekt for barnefamilier legges til grunn, heller enn medianinntekt for hele Oslo. Byrådsavdelingen ber også om innspill om hva som er hensiktsmessig innslagspunkt og spenn for inntektsintervallene for å sikre at ordningen målrettes mot familier med størst behov, både lavinntektsfamilier og familier med ordinære lønnsinntekter som kan ha problemer med å dekke utgifter til fritidsaktiviteter.

3.2 Behovsprøving av inntekt

Det legges opp til å prioritere de familiene som har størst behov da den økonomiske rammen for ordningen vil være begrenset. Differensiering etter alder og inntekt (behovsprøving basert på inntekt) innebærer at det må innhentes opplysninger fra Folkeregisteret og Skattemyndighetene. Fra Folkeregisteret må det innhentes opplysninger om bostedsadresse og alder. Fra Skattemyndighetene må det innhentes inntektsopplysninger. Innhenting av inntektsopplysninger krever at kommunen har lovhjemmel, noe kommunen arbeider med å avklare.

4. Fritidskortordningens funksjonalitet

Det legges vekt på at fritidskortordningen skal være enkel å bruke og administrere, både for tilbydere, foresatte og for kommunen. Ordningen forutsetter at det etableres en digital løsning som kan benyttes for påmeldinger, betalinger og refusjoner til tilbydere. Oslo kommune vil kartlegge hva som finnes av løsninger i markedet og hva det er behov for å utvikle. Høringsnotatet omtaler derfor ikke den digitale løsningen i detalj. Byrådsavdeling for sosiale tjenester legger til grunn at det vil være hensiktsmessig med en pakke med programvare som støtter behovene hos både aktivitetstilbydere, foresatte og kommunen i en integrert løsning.

4.1 Fritidsaktivitetstilbydere

Fritidskortordningen skal gjøre det mulig for frivilligheten å nå ut til flere barn og unge og på den måten styrke sitt eget aktivitetstilbud.

Det vil bli vurdert om det er behov for å etablere en godkjenningsordning for fritidsaktivitetstilbydere i regi av kommunen. Det vil si at alle som ønsker å komme inn under ordningen må søke kommunen om godkjenning. Det vil etableres visse krav for en slik godkjenning. Det er imidlertid et ønske at flest mulig aktivitetstilbydere kan inkluderes i ordningen, og kravene vil derfor være begrenset. Følgende kriterier vurderes som aktuelle:

- Aktivitetstilbyder må være registrert som en forening eller virksomhet som har som formål å drive aktivitetstilbud for barn og unge.
- Aktiviteten må være organisert og foregå med utpekte ledere eller instruktører, som for eksempel fotballtrenere, musikk lærere eller speiderledere. Aktivitet som ledes av ungdomsledere anses som kvalifisert.
- Aktiviteten må være fast, jevnlig og ha en minimumsvarighet.
- Aktiviteten må være åpen for alle.

Det skal være enkelt for tilbydere å søke om godkjenning i ordningen. Kommunen vil ved etablering av en godkjenningsordning sørge for en elektronisk løsning for søknader. Når det gjelder påmeldinger og betaling, må aktivitetstilbyderne forplikte seg til å ta i bruk en systemløsning som tilrettelegger for elektronisk samhandling med kommunen, blant annet for refusjoner. Tilbyder skal ta imot påmelding og betaling samt forestå refusjonskrav til kommunen. Det må vurderes hvor mange semestre og refusjoner i løpet året som ordningen bør tilrettelegge for.

4.2 Foresatte

Fritidskortordningen må ha en lav brukerterskel for å sikre at flest mulig benytter seg av ordningen. Det er spesielt viktig at familier med lav aktivitetsdeltagelse benytter seg av ordningen. Disse familiene vil erfaringsmessig være vanskeligst å nå.

Fritidskortet vil være en verdikupong som foresatte benytter seg av ved påmelding til aktivitet. Det overføres ikke penger til foresatte. Fritidskortet vil være en rettighet som fordrer identifisering ved bruk. Det vil legges til rette for at foresatte benytter BankID for identifisering ved pålogging. Erfaringer viser at bruk av BankID kan representere en barriere for noen. Byrådet vil derfor se på hva som kan gjøres for å nå ut til og bistå de som av ulike grunner ikke kan bruke BankID. Det kan være å bruke tjenestene i kommunen til å veilede og bistå foresatte som har behov for ekstra hjelp.

4.3 Kommunen

Når det gjelder digital plattform, vil kommunen med utgangspunkt i en behovsbeskrivelse kartlegge tilgjengelige løsninger i markedet og vurdere hva som eventuelt kan anskaffes og hva som det er nødvendig å utvikle til dette formålet.

Kommunen vil informere om ordningen overfor målgruppene. Kommunen vil også legge vekt på at bydelene og relevante kommunale virksomheter er godt kjent med ordningen og kan veilede sine brukergrupper om fritidskortet. Det vil også vurderes om bydelene i spesielle tilfeller kan tildele fritidskortet basert på en skjønnsmessig vurdering uten innhenting av foreldrenes inntekt.

5. Høring og videre prosess

Byrådsavdeling for sosiale tjenester sender ut høringsnotatet for å få tilbakemeldinger og innspill på fritidskortordningen. Høringsinstansene inviteres til å kommentere på alle punktene i notatet. Blant temaene vi ønsker innspill på er:

- Hvordan kan administrasjonen gjøres enklest mulig for tilbydere av fritidsaktiviteter og er det eksisterende systemer og oversikter som vil kunne benyttes?
- Hva er hensiktsmessig antall semestre og refusjoner i løpet av et år?
- Hvordan bør ordningen utformes med sikte på lavest mulig brukerterskel?

- Hvor høye bør satsene være for at de skal monne for familiene?
- Hvilke alderstrinn bør knyttes til kategoriene barn og unge, og hvilke alderstrinn bør eventuelt ikke være omfattet av ordningen?
- Hvordan kan vi motvirke at deltageravgifter øker som følge av innføring av fritidskortet?
- Hvordan bør fritidskortet samvirke med øvrige tiltak for å øke inkludering i fritidsaktivitet?
- Hvilke tilstøtende tiltak bør vurderes for å sikre at man når ut til målgruppene?
- Byrådsavdelingen ber også om innspill om hva som er hensiktsmessig innslagspunkt og spenn for inntektsintervallene for å sikre at ordningen målrettes mot familier med størst behov, både lavinntektsfamilier og familier med ordinære lønnsinntekter som kan ha problemer med å dekke utgifter til fritidsaktiviteter.

Etter høringen vil byrådsavdelingen ha dialog med frivilligheten inkludert idretten og kultursektoren i det videre arbeidet med å utarbeide ordningen for fritidskort.